

ІСТОРІЯ ПРИЙНЯТТЯ ОРГАНІЗАЦІЄЮ ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ ТА РАТИФІКАЦІЇ УКРАЇНОЮ КОНВЕНЦІЇ ПРО ПРАВА ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ

Варгуляк О. Г.

доктор філософії,

в.о. завідувача кафедри соціального адміністрування

та гуманітарних комунікацій

Чернівецький інститут

Міжнародного гуманітарного університету

м. Чернівці, Україна

Ключовим міжнародним договором про права людини, спрямованим на захист прав та гідності людей з інвалідністю, а також першим у XXI столітті договором про права людини є Конвенція Організації Об'єднаних Націй про права осіб з інвалідністю (далі – CRPD).

Саме CRPD наголошує, що всім людям незалежно від причини та виду інвалідності повинно бути забезпечено повний доступ до всіх прав людини та основних свобод. Крім того, CRPD роз'яснює, як різні категорії прав застосовуються до осіб з інвалідністю, визначає напрями, де необхідно створити умови для ефективної реалізації їхніх прав, окреслює сфери, у яких права осіб з інвалідністю зазнали порушень і потребують посиленого захисту.

У CRPD конкретизовано права людей з інвалідністю за всіма сферами життєдіяльності, а також деталізовано зміст механізму імплементації її норм.

Окрім прав серед ключових тем цього документу: підхід до інвалідності, базований на правах людини, а також моніторинг забезпечення прав людей з інвалідністю.

Розробка тексту CRPD тривала понад десятиліття. Її метою була зміна медичного підходу до інвалідності на підхід, що базується на правах людей з інвалідністю. Як стверджується з цього приводу в Комітеті Організації Об'єднаних Націй з прав осіб з інвалідністю, «це виводить на нову висоту рух від розгляду людей з інвалідністю як «об'єктів» благодійності, лікування та соціального захисту до розгляду людей з інвалідністю як «суб'єктів» з правами, які здатні відстоювати ці права та приймати рішення щодо свого життя на основі їх вільної та усвідомленої згоди, а також як активних членів суспільства» [5].

Загалом розробці та прийняттю CRPD значною мірою передувало проголошене на 1981–1992 роки Десятиліття людей з інвалідністю.

У 1987 році на Глобальній нараді експертів з огляду виконання Всесвітньої програми дій щодо осіб з інвалідністю Генеральній Асамблеї ООН було рекомендовано скликати спеціальну конференцію для розробки проєкту міжнародної конвенції про усунення всіх форм дискримінації щодо осіб з інвалідністю, яка повинна була бути ратифікована державами до кінця Десятиліття людей з інвалідністю. Італія та Швеція запропонували проєкти документу, однак їх не було підтримано через відсутність єдиної позиції стосовно змісту майбутнього міжнародного договору, а також через те, що побутувала думка про достатність чинних міжнародних норм у сфері прав людини для захисту прав осіб з інвалідністю.

Після завершення вказаного десятирічного періоду 20 грудня 1993 р. ГА ООН прийняла резолюцію № 48/96 «Стандартні правила забезпечення рівних можливостей для осіб з інвалідністю». Метою цього документу задекларовано забезпечення того, щоб дівчата, хлопці, жінки та чоловіки з інвалідністю як члени своїх суспільств могли користуватися тими ж правами та обов'язками, що й інші [7].

Проте в 2000 році лідери міжнародних громадських організацій людей з інвалідністю прийняли декларацію з закликом підтримати саме Конвенцію про права осіб з інвалідністю. Із цією метою через рік ГА ООН створила Спеціальний комітет для розгляду пропозицій про всебічну і цілісну конвенцію про заохочення та захист прав і гідності людей з інвалідністю на основі цілісного підходу.

Унаслідок окреслених вище заходів 13 грудня 2006 р. в штаб-квартирі ООН у Нью-Йорку під час шістдесят першої сесії ГА ООН прийнята CRPD [1]. Невід'ємним від CRPD документом є Факультативний протокол до неї [4; 6]. Принагідно зазначимо, що Факультативний протокол регламентує механізм звернення окремих осіб і груп до Комітету ООН з прав осіб з інвалідністю після вичерпання всіх національних процедур відстоювання прав за фактом порушення положень CRPD [8].

Зазначені документи були відкриті для підписання 30 березня 2007 р., а набули чинності 3 травня 2008 р. після ратифікації двадцятьма та десятьма державами-учасницями відповідно.

Значимо, що CRPD стала одним із найбільш підтриманих інструментів у сфері прав людини в історії. 160 держав підписали CRPD після її відкриття в 2007 році та 126 держав ратифікували її протягом перших п'яти років.

Загалом підписали CRPD 164 держави, водночас її сторонами є 191 держава.

Варто зазначити, що CRPD стала першим договором про права людини, ратифікованим Європейським Союзом як організацією регіональної інтеграції [5].

Україна підписала CRPD і Факультативний протокол до неї 24 вересня 2008 року.

Водночас Кабінет Міністрів України 03 грудня 2008 р. за № 1513-р прийняв розпорядження, яким затвердив План невідкладних заходів щодо розв'язання проблем соціального захисту інвалідів та забезпечення захисту їх прав. Серед заходів цього Плану було визначено забезпечення перегляду законодавства на відповідність положенням CRPD та – підготовка висновків і пропозицій щодо ратифікації CRPD за результатами проведення відповідної роботи [2].

Як наслідок, 16 січня 2009 р. із прийняттям Закону України «Про ратифікацію Конвенції про права осіб з інвалідністю і Факультативного протоколу до неї» [3] нашою державою ратифіковано зазначені документи. Набула чинності CRPD для України 06 березня 2010 року.

Потрібно зауважити, що ратифікації Україною CRPD передували спротив органів державної влади та активна позиція громадянського суспільства стосовно необхідності здійснення відповідного кроку в законодавстві. Також особливістю ратифікації Україною CRPD є те, що вона стала частиною національного законодавства до забезпечення виконання її вимог, тобто, на перспективу, на відміну від інших держав світу, в яких спершу вживалися заходи, спрямовані на забезпечення певною мірою чи загалом стандартів CRPD, а вже потім здійснювалася ратифікація.

Література:

1. Конвенція про права осіб з інвалідністю. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g71#Text

2. Про затвердження плану невідкладних заходів щодо розв'язання проблем соціального захисту інвалідів та забезпечення захисту їх прав : розпорядження Кабінету Міністрів України від 3 груд. 2008 р. № 1513-р. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1513-2008-%D1%80#Text>

3. Про ратифікацію Конвенції про права осіб з інвалідністю і Факультативного протоколу до неї : Закон України від 16 груд. 2009 р. № 1767-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1767-17#Text>

4. Факультативний протокол до Конвенції про права осіб з інвалідністю. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g72#Text

5. Background to the Convention. URL: <https://www.ohchr.org/en/treaty-bodies/crpd/background-convention>

6. Convention on the Rights of Persons with Disabilities. URL: https://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=IV-15&chapter=4&clang=_en

7. Standard Rules on the Equalization of Opportunities for Persons with Disabilities. URL: <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/standard-rules-equalization-opportunities-persons-disabilities>

8. The Convention in Brief. URL: <https://social.desa.un.org/issues/disability/cosp/the-convention-in-brief>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-479-8-7>

ПОНЯТТЯ ТА КЛЮЧОВІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЦИФРОВОЇ ДЕРЖАВИ

Гедіков В. В.

*здобувач II курсу аспірантури
за спеціальністю 081 – Право*

Міжнародний гуманітарний університет

*Науковий керівник: **Арабаджі Н. Б.***

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри державно-правових дисциплін

Міжнародний гуманітарний університет

м. Одеса, Україна

В умовах глобалізації та зростання використання цифрових технологій відбуваються численні зміни в суспільно-економічному устрої держави, тому перед будь-якою державою виникає питання адаптації до цих швидкоплинних змін.

Актуальність існування та розвитку цифрової держави зростає, оскільки цифровізація дозволяє оптимізувати процеси, зменшити витрати та час на виконання адміністративних процедур, що підвищує загальну ефективність управлінських структур.

На сьогоднішній день цифрова держава стає не просто бажаною, а необхідною для ефективного управління та забезпечення високої якості життя громадян. Під час повномасштабної війни в Україні цифровізація забезпечує громадянам безпечний доступ до публічних послуг у зручному для них форматі. Безпека населення та швидкість надання послуг стали стратегічними пріоритетами України, тоді як для самої держави